HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a patra)

26 octombrie 2010 *

În cauza T-23/09,

Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP),

Conseil central de la section G de l'Ordre national des pharmaciens (CCG),

stabilite în Paris (Franța), reprezentate inițial de Y.-R. Guillou, H. Speyart van Woerden, T. Verstraeten și C. van Sasse van Ysselt, ulterior de Y.-R. Guillou, L. Defalque și C. Robert, avocați,

reclamante,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de domnii A. Bouquet și É. Gippini Fournier, în calitate de agenți,

pârâtă,

* Limba de procedură: franceza.

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei C(2008) 6494 a Comisiei din 29 octombrie 2008 în cazul COMP/39510, prin care s-a dispus ca Ordre national des pharmaciens (ONP), CNOP și CCG să se supună unei inspecții conform articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167),

TRIBUNALUL (Camera a patra),

compus la deliberare din domnul O. Czúcz (raportor), președinte, doamna I. Labucka și domnul K. O'Higgins, judecători,

grefier: doamna T. Weiler, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 23 februarie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

Cadrul juridic

1 Articolul 20 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167) prevede:

„(1) Pentru a-și îndeplini îndatoririle atribuite prin prezentul regulament, Comisia poate să desfășoare toate inspecțiile necesare la întreprinderi și asociațiile de întreprinderi.

[…]

(4) Întreprinderile și asociațiile de întreprinderi sunt obligate să se supună inspecțiilor dispuse de Comisie prin decizie. Decizia indică obiectul și scopul inspecției, stabilește data la care începe și indică sancțiunile prevăzute la articolele 23 și 24, precum și dreptul de a ataca decizia la Curtea de Justiție […]”

Istoricul cauzei

2 Reclamantele, Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP) și Conseil central de la section G de l'Ordre national des pharmaciens (CCG), sunt, împreună cu Ordre national des pharmaciens (ONP), destinatarii Deciziei C(2008) 6494 a Comisiei Comunităților Europene din 29 octombrie 2008, prin care se dispune ca acestea să se supună unei inspecții conform articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003 în cazul COMP/39510 (denumită în continuare „decizia atacată"). Printr-o altă decizie adoptată în aceeași zi, Comisia a dispus ca Laboratoire Champagnat Desmoulins Philippakis să se supună unei inspecții în cadrul aceluiași caz. Această din urmă decizie face obiectul acțiunii din cauza conexă T-24/09.

Cu privire la ONP și consiliile sale

3 ONP și consiliile sale sunt reglementate prin code de la santé publique (Codul sănătății publice francez, denumit în continuare „CSP").

4 Articolul L 4231-1 din CSP prevede următoarele:

„[ONP] are ca obiect:

1. [s]ă asigure respectarea obligațiilor profesionale;

2. [s]ă asigure apărarea onoarei și a independenței profesiei;

3. [s]ă asigure competența farmaciștilor;

4. [s]ă contribuie la promovarea sănătății publice și a calității îngrijirilor medicale, în special a securității actelor profesionale.

[ONP] reunește farmaciștii care își exercită profesia în Franța."

5 Articolul L 4232-1 din CSP precizează că ONP are șapte secțiuni care corespund fiecare dintre ele, cu excepția secțiunii E, în care criteriul de reunire este geografic, exercitării unei discipline specifice a farmaciei (farmacie, industrie, distribuție cu ridicata, biologie medicală liberală și de spital, farmacie de spital). Sectiunea G privește farmaciștii specialiști în analize clinice care își desfășoară activitatea în laboratoare de analize de biologie medicală publice și private. Fiecare secțiune este gestionată de un consiliu central.

6 ONP este organizat în jurul CNOP, al consiliilor centrale, printre care CCG, și al consiliilor regionale. Articolul L 4233-1 din CSP prevede că diferitele consilii ale ONP au personalitate juridică.

Cu privire la decizia atacată

7 Decizia atacată enunță în primele sale patru considerente:

„Comisia dispune de informații potrivit cărora acorduri și/sau practici concertate între farmaciștii din Franța reuniți în cadrul [ONP] și/sau decizii ale [ONP] și/sau ale [CNOP] și/sau ale [CCG …] având ca obiect și/sau ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în cadrul pieței comune, în special în cadrul pieței serviciilor de analize de biologie medicală, ar exista cel puțin din anul 2003. Acest comportament s-ar fi manifestat în special sub forma deciziilor prin care se urmărea împiedicarea farmaciștilor și/sau a persoanelor juridice să acceadă la piața serviciilor de analize de biologie medicală, restrângerea activității lor pe această piață sau excluderea lor de pe această piață.

[ONP] este asociația profesională căreia statul francez i-a delegat, printre altele, misiunile de a asigura respectarea obligațiilor profesionale ale farmaciștilor, apărarea onoarei și a independenței profesiei, de a asigura competența farmaciștilor și de a contribui la promovarea sănătății publice și a calității îngrijirilor medicale, în special a securității actelor profesionale. [ONP] este compus dintr-un [c]onsiliu național, precum și din șapte secțiuni în care sunt repartizați farmaciștii: de exemplu, [s]ecțiunea G reunește farmaciștii specialiști în analize clinice care își desfășoară activitatea în laboratoare de analize de biologie medicală publice și private. [ONP] și toate consiliile sale au personalitate juridică.

[ONP] și [c]onsiliile sale dispun de competențele de control al accesului la profesie, de control al exercitării profesiei, de sancționare disciplinară a farmaciștilor și a persoanelor juridice care desfășoară o activitate legată de profesia de farmacist, de exemplu cea de farmacist specialist în analize clinice care desfășoară o activitate profesională în cadrul laboratoarelor de analize de biologie medicală publice și private. Controlul accesului la profesie se exercită prin intermediul gestionării înscrierii în [t]abloul

fiecărei [s]ecțiuni. Înscrierea farmaciștilor și a persoanelor juridice care desfășoară o activitate legată de profesia de farmacist în [t]ablou este o condiție legală prealabilă exercitării oricărei activități legate de profesia de farmacist. [T]abloul este actualizat de către [c]onsiliul central al secțiunii. Sancțiuni, precum interdicțiile temporare sau definitive ale desfășurării oricărei activități legate de profesia de farmacist, pot fi pronunțate de către [ONP] și de către [c]onsiliile sale, decizii care atrag radierea temporară sau definitivă a farmacistului și/sau a persoanei juridice din [t]ablou.

Comisia dispune de informații potrivit cărora acorduri și/sau practici concertate între farmaciștii din Franța reuniți în cadrul [ONP] s-ar fi manifestat, în ceea ce privește farmaciștii și/sau persoanele juridice care doresc să presteze servicii de analize de biologie medicală, sub forma deciziilor de a nu fi înscriși în [t]abloul [s]ecțiunii G, de a nu actualiza înscrierea lor în [t]ablou și/sau de a le interzice să își desfășoare activitatea în scopul și/sau cu efectul de a restrânge concurența pe piața serviciilor de analize de biologie medicală."

8 Considerentele (8) și (9) ale deciziei atacate prevăd:

„Pentru a asigura eficacitatea prezentei inspecții este […] indispensabil ca aceasta să fie efectuată fără ca asociațiile de întreprinderi suspectate de participare la încălcările prezumate să fi fost informate în prealabil.

În consecință, este necesar să se adopte o decizie în temeiul articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003, prin care se dispune ca asociațiile de întreprinderi să se supună unei inspecții."

9 Articolul 1 din decizia atacată prevede la primul său paragraf:

„[ONP], [CNOP] și [CCG] sunt obligate să se supună unei inspecții având ca obiect participarea lor la acorduri și/sau la practici concertate și/sau eventuala punere în aplicare a acordurilor și/sau a practicilor concertate între farmaciștii din Franța reuniți în cadrul [ONP], precum și participarea la manifestările acestor acorduri și/sau practici concertate sub forma deciziilor contrare dispozițiilor articolului 81 [CE] și/sau ale articolului 82 [CE], în special pe piața serviciilor de analize de biologie medicală. Acest comportament s-ar fi manifestat în special sub forma deciziilor prin care se urmărea împiedicarea farmaciștilor și/sau a persoanelor juridice să acceadă la piața serviciilor de analize de biologie medicală, restrângerea activității lor pe această piață sau excluderea lor de pe această piață."

10 Articolul 2 din decizia atacată prevede că inspecția putea începe la 12 noiembrie 2008, dată la care aceasta a avut loc, în mod efectiv, la sediul reclamantelor.

11 Articolul 3 din decizia atacată prevede:

„[ONP], [CNOP] și [CCG] sunt destinatare ale prezentei decizii.

Această decizie este notificată cu scurt timp înainte de inspecție asociațiilor de întreprinderi care sunt destinatarele acesteia […]"

Procedura și concluziile părților

12 Prin cerere depusă la grefa Tribunalului la 21 ianuarie 2009, reclamantele au introdus prezenta acțiune.

13 Prin acțiunea lor, reclamantele au solicitat conexarea prezentei cauze cu cauza T-24/09. Președintele Camerei a patra a Tribunalului nu a admis această cerere.

14 Printr-un act separat datând din aceeași zi, reclamantele au solicitat ca această cauză să fie judecată potrivit procedurii accelerate în temeiul articolului 76a din Regulamentul de procedură al Tribunalului. Această cerere a fost respinsă prin decizia din 19 februarie 2009 a Camerei a patra a Tribunalului.

15 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a patra) a decis deschiderea procedurii orale și, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură, a adresat în scris întrebări reclamantelor. Reclamantele au răspuns la această cerere.

16 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 23 februarie 2010.

17 Reclamantele solicită Tribunalului:

— anularea deciziei atacate;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

18 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

19 În susținerea acțiunii lor, reclamantele invocă trei motive. Primul motiv este întemeiat pe încălcarea principiului potrivit căruia deciziile instituțiilor trebuie să fie adresate unor entități cu personalitate juridică. Al doilea motiv este întemeiat pe încălcarea obligației de motivare. Al treilea motiv este întemeiat pe încălcarea articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea principiului potrivit căruia deciziile instituțiilor trebuie să fie adresate unor entități cu personalitate juridică

Argumentele părților

20 Cu privire la admisibilitatea motivului, reclamantele susțin că este cert că au interesul de a exercita acțiunea împotriva deciziilor adresate unor terți, susceptibile de a avea efecte negative asupra lor, în special în domeniul concurenței. În speță, în afara faptului că reclamantele ar avea în mod vădit interesul de a solicita anularea deciziei atacate, de vreme ce sunt vizate în mod direct de aceasta, ele ar putea să invoce un motiv întemeiat pe lipsa de personalitate juridică a ONP din moment ce ele sunt organele reprezentative ale acestuia. Faptul că decizia atacată vizează în mod expres ONP le-ar prejudicia, așadar, în mod direct și acestea ar avea un interes direct, chiar în anularea în parte a deciziei atacate. De altfel, acestea au introdus acțiunea în calitatea lor de organe reprezentative ale ONP, în numele acestuia din urmă.

21 În ceea ce privește fondul, reclamantele susțin că ONP nu are personalitate juridică, spre deosebire de diferitele sale consilii. Potrivit acestora, destinatarul unei decizii de inspecție trebuie să fie în mod necesar o entitate cu personalitate juridică.

22 Comisia arată că motivul este inadmisibil și, în orice caz, nefondat.

Aprecierea Tribunalului

23 Referitor la admisibilitatea motivului, trebuie să se constate că acesta privește partea dispozitivului deciziei atacate referitoare la o altă entitate decât reclamantele.

24 În această privință, nu se contestă faptul că reclamantele au personalitate juridică. În aceste împrejurări, indiferent de calitatea lor de organ reprezentativ al ONP, chiar dacă Tribunalul trebuia să examineze motivul pe fond și să ajungă la concluzia că deciziile de inspecție nu pot fi adresate unor entități care nu au personalitate juridică și că ONP nu are personalitate juridică, o astfel de concluzie ar rămâne fără efect asupra validității deciziei atacate în măsura în care aceasta este adresată reclamantelor.

25 Pe de altă parte, este necesar să se arate că, în răspunsul la o întrebare scrisă adresată de Tribunal, reclamantele au indicat că faptul că decizia atacată fusese adresată de asemenea ONP nu avea influență asupra întinderii inspecției pe care Comisia putuse să o realizeze pe baza deciziei atacate deoarece aceasta se desfășurase numai în incintele reclamantelor, ținând seama de faptul că ONP nu ar avea nicio existență juridică și nu ar dispune de nicio reprezentare în exterior în afara consiliilor sale. În aceste împrejurări, anularea deciziei atacate, în măsura în care aceasta a fost adresată ONP, ar rămâne lipsită de consecințe asupra întinderii și a rezultatelor inspecției față de reclamante.

26 Trebuie, așadar, să se constate că anularea deciziei atacate, în măsura în care aceasta este adresată ONP, nu ar fi de natură să reprezinte o soluție favorabilă reclamantelor. În consecință, primul motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea obligației de motivare

Argumentele părților

27 Potrivit reclamantelor, cerința motivării trebuie apreciată în funcție de împrejurările cauzei și în special de conținutul actului în cauză, iar aceasta cu atât mai mult cu cât obligația de motivare ar prezenta un caracter fundamental în lumina articolului 8 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO"). Potrivit acestora, cazul din speță se distinge de cel al unei inspecții în care Comisia își desfășoară investigația la o entitate a cărei natură de întreprindere nu prezintă nicio îndoială. În speță, decizia atacată ar avea ca destinatari ONP, CNOP și CCG, dar s-ar abține să identifice entitatea susceptibilă să constituie o întreprindere sau o asociație de întreprinderi, în sensul articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003. Reclamantele afirmă că nu știu care sunt entitățile a căror calificare ca întreprindere sau ca asociație de întreprinderi ar permite Comisiei să aplice dispoziția menționată și care este analiza sa în această privință. Acestea susțin că, la momentul primirii deciziei atacate, nu au fost, așadar, în măsură să cunoască justificările măsurii luate în privința lor, ceea ce ar constitui o încălcare a dreptului la respectarea domiciliului în sensul articolului 8 din CEDO, care ar trebui însoțită de garanții suficiente. Prin urmare, motivarea deciziei atacate nu ar permite Tribunalului să exercite controlul care îi incumbă.

28 Potrivit reclamantelor, Comisia sugerează că protecția acordată domiciliului unei persoane juridice este mai puțin extinsă decât cea acordată domiciliului persoanelor fizice și, prin urmare, apreciază că motivarea ar putea fi mai succintă, fiind vorba despre o decizie de verificare a incintelor unei persoane juridice. Acestea resping o astfel de argumentare pentru motivul că protecția acordată incintelor întreprinderilor în temeiul articolului 8 din CEDO este echivalentă cu cea de care beneficiază incintele

persoanelor fizice și, în orice caz, nu este mai puțin extinsă. În această privință, reclamantele invocă în special Concluziile prezentate de avocatul general Mischo în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Curții din 22 octombrie 2002, Roquette Frères (C-94/00, Rec., p. I-9011, I-9015).

29 Pe de altă parte, în replică, reclamantele arată că obligația de motivare constituie o garanție fundamentală a dreptului la apărare al întreprinderilor vizate. În consecință, întinderea sa nu ar putea fi restrânsă în funcție de considerații legate de eficacitatea investigației. Potrivit reclamantelor, deși este adevărat că, în speță, Comisia nu are obligația nici să comunice destinatarului unei decizii prin care se dispune o inspecție toate informațiile de care dispune cu privire la încălcările prezumate și nici să efectueze o încadrare juridică riguroasă a acestor încălcări, în schimb aceasta trebuie să indice în mod clar ipotezele pe care intenționează să le investigheze. În consecință, Comisia ar fi obligată să precizeze în mod detaliat, în cuprinsul deciziei prin care se dispune inspecția, că este în posesia unor elemente și indicii materiale serioase care o determină să suspecteze încălcarea de care întreprinderea care face obiectul inspecției este bănuită, pentru a dovedi caracterul justificat al inspecției. Dreptul la apărare ar trebui să fie respectat în mod imperativ încă din etapa procedurii administrative în care a fost adoptată decizia atacată.

30 Reclamantele consideră că decizia atacată nu indică totuși cu claritate dacă practicile suspectate de Comisie și care motivează inspecția sunt reproșate numai ONP, numai CNOP, numai CCG sau ansamblului acestor entități, astfel încât ar fi imposibil să se identifice ipotezele pe care Comisia intenționa să le verifice cu ocazia inspecției. De asemenea, reclamantele susțin că activitățile ONP și/sau ale reclamantelor, care justifică decizia atacată, nu sunt definite.

31 În replică și în cadrul ședinței, reclamantele invocă, în plus, o încălcare a dreptului lor la apărare. De fapt, caracterul general al termenilor utilizați în decizia atacată ar

fi permis Comisiei să rețină multiple documente pe cele mai diverse teme. În această privință, reclamantele întocmesc o listă a tipurilor de documente reținute. În cadrul ședinței, reclamantele adaugă că încălcarea dreptului lor la apărare a fost confirmată de faptul că în comunicarea privind obiecțiunile, pe care au primit-o după introducerea acțiunii, se menționa un al doilea motiv diferit de cel referitor la condițiile de acces la profesia în discuție în decizia atacată.

32 Comisia arată că decizia atacată este motivată corespunzător cerințelor legale.

Aprecierea Tribunalului

33 În ceea ce privește deciziile Comisiei de dispunere a unei inspecții, articolul 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003 definește elementele esențiale care trebuie să figureze în cuprinsul acestor decizii și impune Comisiei obligația de a le motiva și de a indica obiectul și scopul inspecției, data la care începe aceasta, sancțiunile prevăzute la articolele 23 și 24 din regulamentul menționat și dreptul de a ataca astfel de decizii în fața instanțelor Uniunii. Jurisprudența a precizat întinderea obligației de motivare a deciziilor de inspecție în raport cu conținutul acestei dispoziții (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 8 martie 2007, France Télécom/Comisia, T-340/04, Rep., p. II-573, punctele 50-53 și jurisprudența citată).

34 În speță, trebuie să se constate că decizia atacată permite reclamantelor să identifice elementele esențiale prevăzute de dispoziția respectivă, în special obiectul și scopul inspecției. Astfel, obiectul respectiv este specificat în considerentul (1) al deciziei atacate, precum și la articolul 1 din aceasta ca raportându-se la acorduri și/sau practici concertate între farmaciștii din Franța reuniți în cadrul ONP și/sau la decizii ale ONP și/sau ale reclamantelor având ca obiect și/sau ca efect împiedicarea, restrângerea sau

denaturarea concurenței pe piața serviciilor de analize de biologie medicală cel puțin începând din anul 2003. Considerentul (4) adaugă faptul că în posesia Comisiei se află informații potrivit cărora aceste acorduri și/sau practici concertate s-ar fi manifestat sub forma deciziilor de a nu înscrie persoanele în cauză în tabloul secțiunii G, de a nu actualiza înscrierea lor în tablou și/sau de a le interzice să își desfășoare activitatea și furnizează astfel informații precise cu privire la prezumțiile pe care Comisia intenționează să le verifice. Scopul inspecției este descris în considerentele (6) și (7), care indică faptul că inspecția trebuie să permită Comisiei să ia cunoștință de toate elementele de fapt referitoare la aceste eventuale acorduri și/sau practici, contextul lor și identitatea întreprinderilor sau a asociațiilor respective, precizând că există motive pentru care Comisia crede că cunoașterea existenței și a funcționării acordurilor și/sau a practicilor și/sau a deciziilor în cauză ar fi limitată la un număr restrâns de persoane din cadrul ONP și al consiliilor sale.

35 Cu toate acestea, reclamantele arată, în esență, că obligația de motivare care se impune Comisiei în speță trebuie să fie evaluată în raport cu dreptul la protecția vieții private, astfel cum acesta este prevăzut la articolul 8 din CEDO și este interpretat prin jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și prin Concluziile prezentate de avocatul general Mischo în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Roquette Frères, punctul 28 de mai sus. În temeiul acestui drept, Comisia ar fi ținută, în cadrul unei decizii de inspecție la întreprinderi sau la asociații de întreprinderi, de o obligație de motivare care este similară celei care se impune în cazul inspecției efectuate la persoane private.

36 În măsura în care reclamantele se referă la calificarea destinatarilor deciziei atacate drept întreprinderi sau asociații de întreprinderi, trebuie să se precizeze că la articolul 3 primul paragraf din decizie (a se vedea punctul 11 de mai sus) se menționează că ONP, CNOP și CCG sunt cei trei destinatari ai acesteia. Din al doilea paragraf al aceleiași dispoziții reiese că acești destinatari sunt considerați asociații de întreprinderi, iar nu întreprinderi. În pofida faptului că anumite considerente ale deciziei atacate conțin o referire la „întreprinderile/asociațiile de întreprinderi respective”,

articolul 3 din decizie nu poate conduce la confuzie. Pe de altă parte, reiese cu claritate din alte referiri din decizia atacată, de exemplu din considerentele (8) și (9) (a se vedea punctul 8 de mai sus), precum și din partea finală referitoare la amenzi și la penalități cu titlu cominatoriu, că destinatarii săi sunt considerați asociații de întreprinderi. Contrar celor arătate de reclamante, decizia atacată nu este lipsită de claritate cu privire la problema de a se ști care sunt destinatarii săi și dacă aceștia sunt considerați întreprinderi sau asociații de întreprinderi, în sensul articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003. Argumentul trebuie respins.

37 Astfel, în măsura în care reclamantele vor să arate că, în decizia atacată, Comisia ar fi trebuit să motiveze în mod detaliat din ce cauză le-a considerat asociații de întreprinderi, este necesar, înainte de toate, să se arate că în considerentele (2) și (3) ale deciziei atacate (a se vedea punctul 7 de mai sus) se specifică faptul că ONP este asociația profesională căreia statul francez i-a delegat, printre altele, misiunile de a asigura respectarea obligațiilor profesionale, apărarea onoarei și a independenței profesiei, de a asigura competența farmaciștilor și de a contribui la promovarea sănătății publice și a calității îngrijirilor medicale, în special a securității actelor profesionale. Decizia indică de asemenea că ONP este compus dintr-un consiliu național, precum și din șapte secțiuni în care sunt repartizați farmaciștii, secțiunea G reunind farmaciștii specialiști în analize clinice care își desfășoară activitatea în laboratoare de analize de biologie medicală publice și private. Aceasta specifică de asemenea competența de control pe care o exercită entitățile în cauză în domeniul accesului la profesia de farmacist și de farmacist specialist în analize clinice.

38 Trebuie să se constate că această motivare permite să se înțeleagă că, în această privință, Comisia consideră că ONP este o asociație profesională a farmaciștilor și a farmaciștilor specialiști în analize clinice căreia statul francez i-a delegat anumite competențe. De aici reiese de asemenea că se evocă de către Comisie existența CNOP și a CCG în cadrul ONP. Aceste precizări oferă anumite elemente care permit să se înțeleagă din ce cauză Comisia a considerat că ONP și reclamantele erau asociații de întreprinderi. Cu toate acestea, trebuie să se constate că decizia atacată nu conține

o argumentare specifică referitoare la motivele pentru care o asociație profesională, precum cea în cauză, și organele sale sunt considerate, în speță, asociații de întreprinderi, în sensul articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003.

39 Cu toate acestea, este necesar să se amintească faptul că obligația de a motiva o decizie individuală are ca scop să dea posibilitatea instanței să își exercite controlul asupra legalității deciziei și să acorde persoanei interesate o indicație suficientă pentru a afla dacă decizia este bine fundamentată sau dacă este, eventual, afectată de un viciu ce permite contestarea validității sale, fiind precizat că întinderea acestei obligații depinde de natura actului în cauză și de contextul adoptării sale, precum și de toate normele juridice care reglementează domeniul respectiv (Hotărârea Curții din 25 octombrie 1984, Interfacultair Instituut Electronenmicroscopie der Rijksuniversiteit te Groningen, 185/83, Rec., p. 3623, punctul 38, Hotărârea Tribunalului din 15 iunie 2005, Corsica Ferries France/Comisia, T-349/03, Rec., p. II-2197, punctele 62 și 63, și Hotărârea Tribunalului France Télécom/Comisia, punctul 33 de mai sus, punctul 48).

40 În această privință, în ceea ce privește natura deciziei atacate și contextul în care aceasta a intervenit, chiar dacă reclamantele arată în mod corect că, în temeiul jurisprudenței, protecția vieții private prevăzută la articolul 8 din CEDO trebuie respectată și protecția domiciliului este extinsă la incintele comerciale ale societăților [a se vedea în acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Colas Est și alții/Franța din 16 aprilie 2002, § 41; a se vedea de asemenea cu privire la Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), Hotărârea Roquette Frères, punctul 28 de mai sus, punctul 27, și Ordonanța Curții din 17 noiembrie 2005, Minoan Lines/Comisia, C-121/04 P, nepublicată în Recueil, punctul 31], Curtea a subliniat de asemenea că este important să se apere efectul util al inspecțiilor ca instrument necesar pentru a permite Comisiei să își exercite funcțiile de gardian al tratatului în domeniul concurenței. Astfel, pentru a apăra utilitatea dreptului de acces al Comisiei la incintele comerciale ale întreprinderii vizate de o procedură de aplicare a articolelor 81 CE și 82 CE, acest drept implică posibilitatea de a cerceta diverse elemente de informație care nu sunt cunoscute încă sau nu

sunt identificate în totalitate (a se vedea, cu privire la Regulamentul nr. 17, Hotărârea Curții din 21 septembrie 1989, Hoechst/Comisia, 46/87 și 227/88, Rec., p. I-2859, punctul 27, și Ordonanța Minoan Lines/Comisia, citată anterior, punctul 36).

41 De aici rezultă că, ținând seama de stadiul procedurii administrative în care intervin deciziile de inspecție, Comisia nu dispunea la acel moment de informații precise care să îi permită să analizeze dacă actele sau comportamentele vizate pot fi calificate drept decizii ale întreprinderilor sau ale asociaților de întreprinderi în sensul articolului 81 CE. Tocmai prin faptul că a ținut seama de natura specifică a deciziilor de inspecție, jurisprudența în domeniul motivării a pus în evidență tipurile de informații care trebuie să fie cuprinse într-o decizie de inspecție pentru a permite destinatarilor să își valorifice dreptul la apărare în acest stadiu al procedurii administrative. A impune o obligație de motivare mai grea Comisiei în această privință nu ar ține seama în mod corespunzător de caracterul preliminar al inspecției, al cărei scop este exact acela de a permite Comisiei să dovedească într-un stadiu ulterior, dacă este cazul, dacă au fost săvârșite încălcări ale dreptului comunitar al concurenței de către destinatarii unei decizii de inspecție sau de către terțe persoane. Astfel, așa cum reiese chiar din modul de redactare a deciziei atacate, acordurile sau practicile concertate în cauză nu sunt considerate dovedite, ci suspectate (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea Curții din 17 octombrie 1989, Dow Chemical Ibérica și alții/Comisia, 97/87-99/87, Rec., p. 3165, punctul 55).

42 În plus, trebuie să se precizeze că, în ceea ce privește normele juridice care reglementează domeniul respectiv, aflate în discuție în cadrul celui de al treilea motiv examinat în continuare, Curtea a considerat în trecut, în special în Hotărârea din 19 februarie 2002, Wouters și alții (C-309/99, Rec., p. I-1577), invocată de reclamante, că o asociație profesională care reprezintă membrii unei profesii liberale nu este exclusă *a priori* din domeniul de aplicare al articolului 81 CE.

43 În aceste împrejurări, având în vedere în special natura deciziei atacate, astfel cum a fost precizată mai sus, și normele juridice care reglementează domeniul, este necesar să se concluzioneze că nu exista obligația Comisiei de a expune în decizia atacată analiza juridică specifică pe baza căreia a calificat destinatarii ca asociații de întreprinderi, în plus față de explicațiile conținute în această privință în considerentele (2) și (3) ale deciziei atacate (a se vedea punctele 7, 37 și 38 de mai sus).

44 În plus, în ceea ce privește argumentul întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare, invocat pentru prima dată în etapa replicii și repetat în cadrul ședinței, în special în ceea ce privește tipul documentelor reținute de Comisie, trebuie să se constate că, după o reamintire a jurisprudenței referitoare la obligația de motivare, cererea se limitează să releve insuficienta motivare a deciziei atacate cu privire la natura destinatarilor (întreprinderi și/sau asociații de întreprinderi), dar nu formulează critici cu privire la încălcarea dreptului lor la apărare în speță.

45 Faptul că obligația de motivare în cadrul deciziilor de inspecție privește în mod specific protecția dreptului la apărare al destinatarilor nu împiedică posibilitatea ca o încălcare a dreptului la apărare, fiind o nelegalitate subiectivă prin natura sa, să nu reprezinte o încălcare a normelor fundamentale de procedură și, prin urmare, să nu trebuiască să fie invocată din oficiu (Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, JFE Engineering și alții/Comisia, T-67/00, T-68/00, T-71/00 și T-78/00, Rec., p. II-2501, punctul 425, și Hotărârea Tribunalului Corsica Ferries France/Comisia, punctul 39 de mai sus, punctul 77). În consecință, motivul întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare, formulat pentru prima dată în stadiul replicii, trebuie respins ca inadmisibil în temeiul articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură.

46 În sfârșit, în ceea ce privește criticile formulate față de conținutul comunicării privind obiecțiunile este suficient să se constate că este vorba despre un element ulterior deciziei atacate, care nu poate afecta legalitatea sa, aceasta trebuind să fie apreciată în funcție de elementele de fapt și de drept de la data la care actul a fost adoptat (a

se vedea Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Roquette Frères/Comisia, T-322/01, Rec., p. II-3137, punctul 325 și jurisprudența citată).

47 Rezultă că al doilea motiv trebuie respins.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe o încălcare a articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003

48 Motivul este constituit din două aspecte. Primul aspect privește calificarea pretins eronată a ONP și a reclamantelor ca întreprinderi, iar al doilea calificarea lor pretins eronată ca asociații de întreprinderi.

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe calificarea eronată a ONP și a reclamantelor ca întreprinderi

— Argumentele părților

49 Reclamantele contestă că ONP și ele însele sunt întreprinderi. Acestea nu ar exercita nicio activitate comercială sau economică. Activitatea lor ar intra în domeniul puterilor publice. Potrivit acestora, o ambiguitate prejudiciabilă rezultă din modul de

redactare a deciziei atacate, dat fiind că aceasta nu ar defini în mod clar dacă destinatarii săi trebuie considerați întreprinderi sau asociații de întreprinderi.

50 Comisia contestă argumentele reclamantelor.

— Aprecierea Tribunalului

51 Astfel cum s-a arătat la punctul 36 de mai sus, din decizia atacată reiese în mod clar că destinatarii săi sunt considerați asociații de întreprinderi, iar nu întreprinderi. Primul aspect al celui de al treilea motiv trebuie, așadar, respins.

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe calificarea eronată a ONP și a reclamantelor ca asociații de întreprinderi

— Argumentele părților

52 Reclamantele contestă că ONP și ele însele sunt asociații de întreprinderi. Reclamantele se referă, în esență, la Hotărârea Wouters și alții, punctul 42 de mai sus, care ar implica un raționament în două etape pentru a examina dacă o asociație profesională poate fi calificată ca asociație de întreprinderi. Ar fi vorba despre a stabili, mai întâi, dacă membrii asociației respective sunt întreprinderi în sensul dreptului comunitar

al concurenței și, ulterior, dacă activitățile sale, prin însăși natura lor sau în temeiul criteriilor dezvoltate de Curte, nu sunt exterioare sferei schimburilor economice.

53 În primul rând, reclamantele arată că nu toți membrii ONP sunt întreprinderi în sensul articolului 81 CE, deoarece unii dintre ei sunt funcționari publici. Ar fi vorba în special despre farmaciștii care își desfășoară activitatea în sectorul spitalicesc și care sunt înscriși în tabloul secțiunilor G și H ale ONP. Pe de altă parte, membrii unei alte categorii, profesorii universitari care predau științele farmaceutice, ar avea de asemenea statutul de funcționar. În plus, nici farmaciștii salariați, care reprezintă o parte importantă a membrilor înscriși în tabloul ONP, nu ar putea să fie calificați ca întreprinderi. În această privință, reclamantele contestă relevanța Hotărârii Tribunalului din 13 decembrie 2006, FNCBV și alții/Comisia (T-217/03 și T-245/03, Rec., p. II-4987).

54 Pe de altă parte, reclamantele contestă relevanța deciziei Consiliului Concurenței francez din 18 martie 1997 și a hotărârii Curții de Casație franceze din 16 mai 2000 care o confirmă, concluzionând în sensul unei încălcări a dreptului concurenței în sectorul livrării medicamentelor la domiciliu. Reclamantele arată că această decizie și această hotărâre, care priveau în mod specific secțiunea A a ONP, nu au constatat că aceasta era o asociație de întreprinderi și se întemeiau pe constatarea unei depășiri de către respectiva secțiune A a misiunii sale de serviciu public, în timp ce CCG nu ar fi depășit niciodată competențele sale legale.

55 În al doilea rând, reclamantele apreciază că activitățile lor și cele ale ONP sunt străine de sfera schimburilor economice, dat fiind că acestea au de asemenea o misiune socială fondată pe principiul solidarității și că exercită prerogative tipice ale puterii publice.

56 În ceea ce privește misiunea lor socială, reclamantele fac referire la articolul L 4231-2 alineatul 6 din CSP, în temeiul căruia CNOP, compus din reprezentanți ai tuturor consiliilor centrale, printre care CCG, „pot să se ocupe pe plan național de toate problemele de întrajutorare și de solidaritate profesională și în special de prejudicii și pensii". Misiunea socială astfel definită ar fi fondată pe solidaritatea care s-ar manifesta prin faptul că o parte din cotizațiile membrilor poate fi destinată unei acțiuni în favoarea farmaciștilor aflați în dificultate sau pensionați.

57 Pentru a dovedi că exercită prerogative tipice ale puterii publice, reclamantele își enumeră activitățile, întemeindu-se pe dispozițiile juridice franceze. Acestea ar exercita în special misiuni jurisdicționale și administrative.

58 În ceea ce privește misiunea lor jurisdicțională, acestea arată că, în calitate de asociație profesională, dreptul francez le asimilează instanțelor administrative, iar camerele lor disciplinare sunt prezidate de un magistrat de ordin administrativ. Pe de altă parte, acestea ar îndeplini criteriile stabilite pentru a aprecia dacă un organism prezintă caracteristicile unei instanțe în sensul articolului 234 CE, în special originea legală a misiunii lor jurisdicționale, permanența sa, caracterul său obligatoriu, natura contradictorie a procedurilor lor, aplicarea normelor de drept și independența lor.

59 Printre actele lor de natură administrativă, reclamantele subliniază organizarea formării profesionale continue a farmaciștilor, competența de suspendare a farmaciștilor a căror stare de sănătate ar putea să determine caracterul periculos al exercitării profesiei și asigurarea de către consiliile ONP a respectării normelor deontologice. Pe de altă parte, apelarea la cotizațiile necesare funcționării ONP și îndeplinirii misiunilor sale ar fi de asemenea o prerogativă tipică a puterii publice. În sfârșit, reclamantele adaugă că legea încredințează CNOP organizarea punerii în aplicare a dosarului farmaceutic, primul dosar de sănătate electronic național.

60 În al treilea rând, reclamantele invocă trei criterii suplimentare care ar demonstra toate că acestea nu sunt nici întreprinderi, nici asociații de întreprinderi, în sensul dreptului comunitar al concurenței, și care ar fi fost de asemenea luate în considerare în Hotărârea Wouters și alții, punctul 42 de mai sus. Ar fi vorba, în primul rând, despre desemnarea membrilor organelor de gestiune a organismului profesional de către autoritățile naționale, în al doilea rând despre obligația organismului profesional în cauză de a respecta un anumit număr de criterii de interes public și, în al treilea rând, despre lipsa influenței exercitate de organismul profesional în cauză asupra membrilor săi.

61 În ceea ce privește mai întâi compunerea lor în calitate de organe de gestiune ale ONP, acestea arată că nu sunt compuse exclusiv din farmaciști aleși de membrii lor și care își desfășoară activitatea sub formă liberală, ci că sunt alcătuiți de asemenea din funcționari publici, din reprezentanți ai statului și din reprezentanți ai științelor farmaceutice numiți de autoritățile de stat și care rămân sub controlul lor.

62 În plus, legiuitorul le-ar fi încredințat misiunea de promovare a sănătății publice și a calității îngrijirilor, ceea ce ar fi un criteriu de interes public pus în aplicare cu ocazia tuturor acțiunilor lor și în special cu ocazia înscrierii în tablou. În această privință, reclamantele arată că din jurisprudența recentă a Curții reiese că este posibil ca un stat, în cadrul protecției principiilor fundamentale, precum sănătatea publică, să reglementeze condițiile de înscriere, printr-un organism, într-o profesie care face ea însăși obiectul unei reglementări (Hotărârile Curții din 19 mai 2009, Apothekerkammer des Saarlandes și alții, C-171/07 și C-172/07, Rep., p. I-4171, și Comisia/Italia, C-531/06, Rep., p. I-4103).

63 Pe de altă parte, reclamantele susțin că nu pot să influențeze comportamentul membrilor lor, ceea ce ar exclude de asemenea calificarea lor ca asociații de întreprinderi. Astfel, pe de o parte, CNOP nu ar interveni în mod direct în domeniul înscrierii în tablou a farmaciștilor deoarece aceștia și-ar depune cererile la unul dintre consiliile

centrale sau regionale competente în domeniu și CNOP nu s-ar pronunța decât în caz de refuz al înscrierii. Pe de altă parte, în domeniul biologiei medicale, intervenția CCG în domeniul înscrierii sau al modificării înscrierii în tablou ar depinde în mod direct de permisiunile și de autorizațiile eliberate de prefectul competent, care reprezintă statul în departamentul respectiv. Rolul CCG s-ar limita la formularea de avize cu caracter neobligatoriu. În plus, în domeniul înscrierii și al radierii, CNOP și CCG nu ar dispune decât de competențele strict prevăzute de lege. Ar fi vorba despre competențe nediscreționare deoarece acestea nu ar putea refuza înscrierea în tablou a unui profesionist care îndeplinește toate condițiile legale. De altfel, ar trebui să se țină seama de posibilitatea introducerii unor de căi de atac împotriva refuzului înscrierii și a radierilor pentru a aprecia influența reală a acestor decizii asupra membrilor profesiei.

64 În sfârșit, ca răspuns la argumentul Comisiei, potrivit căruia calificarea formală a destinatarilor deciziei atacate ca întreprinderi sau asociații de întreprinderi nu ar fi o condiție a legalității sale, reclamantele susțin că principiul atribuirii competențelor, astfel cum este prevăzut în special la articolele 5 CE, 7 CE și 211 CE, implică faptul că o decizie nu poate fi adoptată în mod valabil de către Comisie decât potrivit unui temei juridic, iar aceasta numai dacă sunt îndeplinite toate condițiile impuse de acest temei juridic. În consecință, calificarea ca asociație de întreprinderi ar trebui, în opinia lor, să existe la momentul inspecției. În caz contrar, decizia atacată ar fi lipsită de temei legal de vreme ce articolul 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003 prevede în mod clar posibilitatea Comisiei de a desfășura toate inspecțiile necesare la „întreprinderi și asociațiile de întreprinderi”.

65 Comisia contestă argumentele reclamantelor.

— Aprecierea Tribunalului

66 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că în considerentul (24) al Regulamentului nr. 1/2003 se precizează că Comisia ar trebui să fie împuternicită să desfășoare inspecțiile necesare pentru a identifica orice acorduri, decizii sau practici concertate interzise de articolul 81 CE. În această privință, articolul 20 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 indică posibilitatea Comisiei de a desfășura toate inspecțiile necesare la întreprinderi și asociațiile de întreprinderi. În temeiul articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003, întreprinderile și asociațiile de întreprinderi sunt obligate să se supună inspecțiilor dispuse de Comisie prin decizie.

67 Trebuie să se arate de asemenea că, întrucât Regulamentul nr. 1/2003 pune în aplicare normele de concurență prevăzute la articolele 81 CE și 82 CE, definiția termenilor „întreprinderi" și „asociații de întreprinderi" menționați la articolul 20 din regulament trebuie să fie, în principiu, cea reținută în cadrul aplicării articolului 81 CE.

68 Cu toate acestea, este necesar să se ia în considerare natura specifică a deciziilor de inspecție (a se vedea punctul 40 de mai sus). În special, ținând seama de faptul că astfel de decizii intervin la începutul unei investigații, nu se poate pune problema în acest stadiu să se evalueze în mod definitiv dacă actele sau deciziile entităților destinatare sau ale altor entități pot fi calificate ca acorduri între întreprinderi, decizii ale asociațiilor de întreprinderi sau practici concertate contrare articolului 81 alineatul (1) CE ori chiar practici prevăzute la articolul 82 CE. Astfel, chiar dacă, potrivit articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia indică într-o decizie de inspecție care este obiectul său, nu este vorba în acest stadiu despre a efectua o apreciere a comportamentelor concrete, scopul inspecției fiind mai precis acela de a obține probe referitoare la comportamente prezumate.

69 În plus, trebuie de asemenea să se țină seama de faptul că Regulamentul nr. 1/2003 conferă Comisiei competențe care au scopul de a permite acesteia să îndeplinească misiunea care îi este încredințată de tratat, de a asigura respectarea normelor de concurență în cadrul pieței comune (a se vedea, în ceea ce privește Regulamentul nr. 17, Hotărârea Curții din 26 iunie 1980, National Panasonic/Comisia, 136/79, Rec., p. 2033, punctul 20, și Ordonanța Minoan Lines/Comisia, punctul 40 de mai sus, punctul 34), ceea ce se amintește de asemenea în considerentul (24) al Regulamentului nr. 1/2003 (a se vedea punctul 66 de mai sus). Jurisprudența a confirmat de asemenea că inspecțiile pot avea o întindere foarte mare și că dreptul de a avea acces la toate spațiile, terenurile și mijloacele de transport ale întreprinderilor prezintă o importanță deosebită în măsura în care trebuie să permită Comisiei să culeagă probe referitoare la încălcările normelor de concurență în locurile unde acestea se găsesc în mod normal (a se vedea în acest sens, în ceea ce privește Regulamentul nr. 17, Hotărârea Hoechst/Comisia, punctul 40 de mai sus, punctul 26, și Ordonanța Minoan Lines/Comisia, punctul 40 de mai sus, punctul 35).

70 În speță, în ceea ce privește calificarea ONP și a reclamantelor ca asociații de întreprinderi în sensul articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003, este necesar să se amintească faptul că, în contextul dreptului concurenței, noțiunea de întreprindere cuprinde orice entitate care exercită o activitate economică, independent de statutul juridic al acestei entități și de modul său de finanțare, și că reprezintă o activitate economică orice activitate care constă în oferirea de bunuri și de servicii pe o anumită piață (Hotărârea Wouters și alții, punctul 42 de mai sus, punctele 46 și 47).

71 Trebuie să se constate că farmaciștii, cel puțin farmaciștii independenți, oferă în schimbul unei remunerații în special servicii de distribuție cu amănuntul a medicamentelor și își asumă riscurile financiare ale acestei activități. În consecință, este necesar să se concluzioneze că aceste persoane desfășoară activități economice și, prin urmare, constituie întreprinderi în sensul articolelor 81 CE, 82 CE și 86 CE (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea Curții din 12 septembrie 2000, Pavlov și alții, C-180/98-C-184/98, Rec., p. I-6451, punctele 76 și 77, și Hotărârea Wouters și alții, punctul 42 de mai sus, punctele 48 și 49). De altfel, reclamantele nu contestă că un anumit număr de farmaciști, membri ai ONP, pot fi calificați ca întreprinderi în

sensul dreptului concurenței deoarece aceștia își exercită profesia sub formă liberală și își asumă astfel riscurile financiare.

72 Pe de altă parte, pe lângă farmaciștii titulari sau titulari adjuncți de farmacie, membri ai secțiunii A, unii membri ai secțiunii G, și anume directorii și directorii adjuncți ai laboratoarelor de biologie medicală, corespund de asemenea criteriilor noțiunii de întreprindere. Astfel, chiar dacă, așa cum afirmă reclamantele, majoritatea farmaciștilor care intră sub incidența secțiunii G exercită funcții de salariați în laboratoarele de analize de biologie medicală private și publice, cel puțin o parte a membrilor acestei secțiuni poate fi calificată ca întreprinderi în sensul dreptului concurenței, ceea ce, de altfel, reclamantele au confirmat în cadrul ședinței, ca răspuns la o întrebare adresată de Tribunal.

73 Cu toate acestea, reclamantele arată că faptul că o parte din membrii lor nu pot fi calificați ca întreprinderi implică faptul că organele reprezentative în cauză nu pot intra în domeniul de aplicare al articolului 81 CE.

74 Trebuie să se constate că acest argument este contrazis de jurisprudență. În Hotărârea FNCBV și alții/Comisia, punctul 53 de mai sus, Tribunalul a concluzionat că sindicatele care reunesc și reprezintă producători agricoli, întreprinderi în sensul articolului 81 CE, puteau fi calificate ca asociații de întreprinderi în vederea aplicării acestei dispoziții, în pofida faptului că acestea îi puteau reuni de asemenea pe soții producătorilor agricoli, în special pentru că, potrivit Tribunalului, în orice caz, simpla împrejurare că o asociație de întreprinderi poate reuni și persoane sau entități care nu pot fi calificate ca întreprinderi nu este suficientă pentru a refuza un astfel de caracter asociației în sensul articolului 81 alineatul (1) CE (Hotărârea FNCBV și alții/Comisia, punctul 53 de mai sus, punctul 55).

75 Reclamantele contestă relevanța hotărârii menționate, arătând că Tribunalul a reținut în această hotărâre și împrejurarea că soții producătorilor agricoli participă în general la sarcinile întreprinderii familiale. În consecință, soții menționați ar desfășura o activitate economică, ceea ce nu ar fi cazul unui mare număr de membri ai ONP. Or, chiar dacă Tribunalul a menționat efectiv această împrejurare la punctul 55 din Hotărârea FNCBV și alții/Comisia, punctul 53 de mai sus, argumentul reclamantelor nu poate fi admis întrucât punctul menționat indică în mod clar că, „în orice caz", simpla împrejurare că anumiți membri nu sunt întreprinderi nu este suficientă pentru a exclude asociația în cauză din domeniul de aplicare al articolului 81 CE.

76 ONP și reclamantele sunt, așadar, organisme care reunesc și reprezintă un anumit număr de profesioniști, printre care farmaciștii de farmacie și directorii de laboratoare de biologie medicală care pot fi calificați ca întreprinderi în sensul articolului 81 CE.

77 Această constatare este suficientă pentru a concluziona că ONP și reclamantele au putut fi calificate de Comisie ca asociații de întreprinderi în sensul articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003 (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea FNCBV și alții/Comisia, punctul 53 de mai sus, punctele 53 și 54) și că acestea au putut fi supuse de asemenea de către Comisie unei inspecții în temeiul acestei dispoziții. În special, este posibil ca, în această calitate, organismele respective să fi putut să ia decizii contrare articolului 81 CE, ipoteză pe care Comisia, conform misiunii sale, are dreptul să o verifice, în special pe baza dovezilor obținute cu ocazia unei inspecții.

78 Argumentele reclamantelor întemeiate pe Hotărârea Wouters și alții, punctul 42 de mai sus, nu sunt de natură să modifice această concluzie. Astfel, problema care a fost soluționată în această hotărâre era aceea dacă, atunci când adoptă un anumit regulament, o asociație profesională, precum asociația olandeză a avocaților, trebuie considerată o asociație de întreprinderi sau, dimpotrivă, o autoritate publică (Hotărârea Wouters și alții, punctul 42 de mai sus, punctul 56). Or, în speță, problema dacă, în exercitarea prerogativelor lor concrete, reclamantelor nu li se aplică articolul 81 CE

sau dacă, dimpotrivă, unele dintre actele lor trebuie să fie considerate decizii ale unor asociații de întreprinderi în sensul acestei dispoziții este vădit prematură și va trebui rezolvată, dacă este cazul, în cadrul deciziei finale care se pronunță asupra motivelor reținute de Comisie. În plus, Hotărârea Wouters și alții confirmă în mod clar că asociațiile profesionale nu sunt excluse *a priori* din domeniul de aplicare al articolului 81 alineatul (1) CE (a se vedea în acest sens Hotărârea Wouters și alții, punctul 42 de mai sus, punctul 59 și jurisprudența citată).

79 În fond, trebuie să se arate de asemenea că inspecția dispusă prin decizia atacată nu privea exclusiv eventualele decizii ale unor asociații de întreprinderi, în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, în cauză în Hotărârea Wouters și alții, punctul 42 de mai sus, ci și participarea eventuală a reclamantelor la acorduri și/sau la practici concertate între farmaciștii din Franța reuniți în cadrul ONP, precum și o încălcare a articolului 82 CE.

80 Pe de altă parte, din dosar reiese că există mai multe decizii ale Consiliului Concurenței francez prin care se concluzionează în sensul existenței încălcărilor de către ONP și/sau organele sale ale dreptului concurenței și că Curtea de Casație franceză a confirmat cel puțin una dintre aceste decizii. Contrar celor afirmate de reclamante și indiferent de împrejurarea că aceste decizii priveau secțiunea A, iar nu secțiunea G a ONP, este vorba despre un indiciu suplimentar care permitea Comisiei să considere că ONP și reclamantele nu puteau fi excluse *a priori* din domeniul de aplicare al articolului 81 CE, secțiunea A și secțiunea G cuprinzând anumiți membri care pot fi calificați ca întreprinderi și existența misiunii de interes public prevăzute de lege neexcluzând pentru fiecare dintre aceste secțiuni ca ele să poată adopta acte în afara acestui cadru legal și cu încălcarea articolului 81 CE.

81 În sfârșit, în ceea ce privește referirea reclamantelor la Hotărârile Apothekerkammer des Saarlandes și alții și Comisia/Italia, punctul 62 de mai sus, din care ar reieși că este posibil ca un stat, în cadrul protecției principiilor fundamentale, precum sănătatea publică, să reglementeze, printr-un organism, condițiile de înscriere într-o profesie care face ea însăși obiectul unei reglementări, trebuie să se constate că aceste hotărâri privesc, în esență, aplicarea articolelor 43 CE și 56 CE referitoare la libertatea de stabilire și la libera circulație a capitalurilor la reglementări naționale referitoare la condițiile de exercitare a profesiei de farmacist. Or, aceste hotărâri sunt lipsite de relevanță pentru soluționarea litigiului deoarece rezultă din jurisprudență că faptul că anumite norme nu constituie restricții la libertatea de circulație deoarece sunt, ca atare, exterioare activității economice nu implică nici că activitatea în cauză nu intră în mod necesar în domeniul de aplicare al articolelor 81 CE și 82 CE, nici că normele respective nu ar îndeplini condițiile de aplicare proprii articolelor menționate (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea Curții din 18 iulie 2006, Meca-Medina și Majcen/Comisia, C-519/04 P, Rec., p. I-6991, punctul 31).

82 Din considerațiile precedente rezultă că, în stadiul în care a fost adoptată decizia atacată, Comisia a putut să considere că ONP și reclamantele erau asociații de întreprinderi în sensul articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003. În consecință, nu a fost dovedită nicio încălcare a acestei dispoziții de către Comisie, prin faptul că aceasta a calificat destinatarii deciziei atacate ca asociații de întreprinderi.

83 Prin urmare, al doilea aspect al celui de al treilea motiv trebuie respins și, în consecință, al treilea motiv trebuie respins în totalitate.

84 Din toate cele de mai sus rezultă că acțiunea trebuie respinsă în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

85 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamantele au căzut în pretenții, se impune ca, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, să fie obligate să suporte și cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, conform concluziilor acesteia.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a patra)

declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) Obligă Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP) și Conseil central de la section G de l'Ordre national des pharmaciens (CCG) la plata cheltuielilor de judecată.

Czúcz Labucka O'Higgins

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 26 octombrie 2010.

Semnături